

вість отримання безпосереднього досвіду минулого та його відображення, не пов'язаного із тропологією. Побудована теорія на зовсім іншій, ніж наративізм, парадигмі виступила альтернативою розповсюдженій у другій половині ХХ століття текстуралізації реальності.

Список використаних джерел

1. White H. Introduction: Tropology, Discourse, and the Modes of Human Consciousness. In: White H. *Tropics of discourse: Essays in cultural criticism*. – Baltimore; London: The Johns Hopkins University Press, 1978. – P. 1–25.
2. Анкерсмит Ф. Р. История и тропология: взлет и падение метафоры / Ф. Р. Анкерсмит. – М.: Прогресс-Традиция, 2003. – 496 с.
3. Анкерсмит Ф. Р. Нарративная логика. Семантический анализ языка историков. / Ф. Р. Анкерсмит. – М.: Идея-пресс, 2003. – 360 с.
4. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / За науковою редакцією А. С. Синиці. – Львів: Літопис, 2014. – 374 с.
5. Арон Р. Лекції по філософії історії: Курс лекцій в Коллеж де Франс. / Р. Арон. – 3-е изд. – М.: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2012. – 335 с.
6. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. / Е. Доманська. – К.: Ніка-центр, 2012. – 264 с.
7. Георг Іггерс / Georg G. Iggers // Доманська Е. Філософія історії після постмодернізму / Е. Доманська. – М.: "Канон+"; РООІ "Реабілітація", 2010. – С. 148–166.
8. Ханс Келлнер / Hans Kellner // Доманська Е. Філософія історії після постмодернізму / Е. Доманська. – М.: "Канон+"; РООІ "Реабілітація", 2010. – С. 62–101.
9. Ежи Топольський / Jerzy Topolski // Доманська Е. Філософія історії після постмодернізму / Е. Доманська. – М.: "Канон+"; РООІ "Реабілітація", 2010. – С. 167–196.
10. Хейден Уайт / Hayden White // Доманська Е. Філософія історії після постмодернізму / Е. Доманська. – М.: "Канон+"; РООІ "Реабілітація", 2010. – С. 27–61.

A. Kosheliev, Master student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

11. Уайт Х. Метаистория. Историческое воображение в Европе XIX века. / Х. Уайт. – Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2002. – 528 с.

References

1. WHITE, H. (1978) Introduction: Tropology, Discourse, and the Modes of Human Consciousness. In: White H. *Tropics of discourse: Essays in cultural criticism*. Baltimore; London: The Johns Hopkins University Press, 1978, pp. 1-25.
2. ANKERSMIT, F.R. (2003) *Istoriia i tropolohiia: vzlet i padenie metafori*. Moscow: Progress-Traitsia.
3. ANKERSMIT, F.R. (2003) *Narrativnaia lohika. Semanticheskii analiz yazyka istorikov*. Moscow: Ideia-press.
4. SYNYSIA, A.S., ed. (2014) *Antolohiia suchasnoi analitychnoi filosofii, abo zhuk zalyshaie korobku*. Lviv: Litopys.
5. ARON, R. (2012) *Lektsii po filosofii istorii: Kurs lektsii v Kollezh de Frans*. 3rd ed. Moscow: Knizhnyi dom "LIBROKOM".
6. DOMANSKA, E. (2012) *Istoriia ta suchasna humanitarystyka: doslidzhennia z teorii znannia pro mynule*. Kyiv: Nika-tsentr
7. Heorh Ihers / Georg G. Iggers (2010). In: E. Domanska. *Filosofia istorii posle postmodernizma*. Moscow: "Kanon+"; ROOI "Reabilitatsiia", pp. 148–166.
8. Hans Kjollner / Hans Kellner (2010). In: E. Domanska. *Filosofia istorii posle postmodernizma*. Moscow: "Kanon+"; ROOI "Reabilitatsiia", pp. 62–101.
9. Ezhi Topolski / Jerzy Topolski (2010). In: E. Domanska. *Filosofia istorii posle postmodernizma*. Moscow: "Kanon+"; ROOI "Reabilitatsiia", pp. 167–196.
10. Kheiden Uait / Hayden White (2010). In: E. Domanska. *Filosofia istorii posle postmodernizma*. Moscow: "Kanon+"; ROOI "Reabilitatsiia", pp. 27–61.
11. WHITE, H. (2002) *Metaistoriia. Istoricheskoe vobrazhenie v Evrope XIX veka*. Ekaterinburh: Izdatelstvo Uralskoho universyteta.

Надійшла до редколегії 20.05.16

THEORY OF THE HISTORICAL NARRATIVE IN THE CONTEMPORARY MYTHODOLOGICAL DISCOURSES

Article says about process of the development theory historical narrative during second half XX – XXI centuries. Attention is paid on questions of the connection between the historical narrative and past reality and on the influence subject-objective attitude in the process demonstration of the historian's research results. Article concerns the transformation of the perception by theoreticians of history the connection between texts and the past reality. Research of the theory of historical narrative begins with a review of vision in the analytic tradition the connection between historical text and the past, what he researches. Emphasize on the logical-deductive element of formation the historical research results, considering the specific of perception the problem by analytics. Building on the achievements of analytical philosophy of history article says about the postmodern narrative theory of history, which was formed by H. White. Research of this theory based on connection with analytic tradition; traces the common roots of both directions and difference between them. Attention is paid on the poetic element of the historical narrative.

Key words: historical narrative, theory, postmodern, metaphor, analytical theory of history

УДК 94(477):342.25"1917/1919"

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2016.128.1.08>

Я. Купчик, канд. іст. наук, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ВИБОРИ ГЛАСНИХ ДО КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ 23 ЛИПНЯ 1917 Р.: ПІДГОТОВКА, ПРОВЕДЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ

У статті на основі аналізу архівних матеріалів та періодичних видань висвітлено муніципальні вибори до Київської міської думи, що відбулися 23 липня 1917 р. Автором висловлено думку, що досвід цих виборів міг би знадобитись при проведенні виборів до місцевих рад у сучасній Україні. Водночас здійснено короткий огляд наукової розробки проблеми. Доведено, що українські історики досі розглядали лише окремі аспекти виборів до Київської міської думи в 1917 р. Проаналізовано виборче законодавство, яке регулювало організацію та проведення міських виборів. З'ясовано, що вибори відбувались на основі загального, прямого, рівного й таємного виборчого права. Відповідно до пропорційної системи виборів (списки кандидатів від політичних партій, громадських об'єднань, професійних організацій чи їх блоків) обирали 120 гласних, повноваження яких мали бути припинені 1 січня 1919 р. Встановлено чисельність виборців, їх соціальне походження та явку на виборах. Визначено, що у виборах взяли участь 65% від загальної кількості осіб, наділених правом вибору. В статті вказано на заполітизованість виборчої кампанії. Зауважено, що кандидати акцентували увагу на "справі революції", а не покращенні житлово-комунальних умов. Досліджено електорат політичних партій та блоків, які провели до міської думи своїх гласних. Зазначено, що "соціалістичний блок" підтримали незаможні прошарки, які мешкали на окраїні міста. Проаналізовано результати міських виборів та новий склад Київської міської думи. Переміг на виборах "соціалістичний блок" (44 гласних), далі йшов "український блок" (УСДРП-УПСР), який провів до ради 24 гласних. Третє місце посіли монархісти (18 гласних). Більшовиків у раді представили лише 7 гласних.

Ключові слова: міська дума, міська управа, муніципальні вибори, політична партія, кандидатський список, гласні.

В Україні сьогодні достатньо говориться про нагальність реформування системи місцевого самоврядування. Сучасним політикам у нагоді може стати історичний досвід, набутий у діяльності Київської міської думи в 1917 р. Тоді, як і зараз, суспільство перебувало на перехідному етапі. З'явилися нові політичні партії та блоки. До того ж,

у 1917 р. в Росії вперше в умовах політичної свободи проводилися вибори до органів місцевого самоврядування за пропорційною системою. Усе це робило неминучою активну політичну боротьбу в муніципальній кампанії в Києві влітку 1917 р. Для сьогодення набутий тоді досвід багато в чому може бути повчальним.

Слід зазначити, що ця тема не залишилася поза увагою дослідників. Про муніципальну виборчу кампанію 1917 р. до Київської міської думи писали (переважно в мемуарах) безпосередні учасники тих подій. Серед них були як більшовики (Є. Бош, М. Майоров) [3; 15], так і їх опоненти (А. А. Гольденвейзер, К. М. Оберучев, М. Г. Рафес) [7; 18; 19]. Окремі аспекти цієї теми розкривалися в наукових дослідженнях Ю. І. Терещенка, В. П. Крижанівського і В. І. Гусева [8; 14; 21; 22], об'єктом спеціального дослідження яких стала політична боротьба на муніципальних виборах в Україні 1917 р. та, як правило, діяльність більшовицьких фракцій у міських думах. Названі автори достатньо уваги приділили муніципальній виборчій кампанії 1917 р. в Києві та діяльності обраної міської думи, але все це розглядалося в концептуальному аспекті історично закономірної перемоги більшовиків над їхніми політичними суперниками.

З 1990-х рр. вивчення означеної теми стало більш всебічним і повним. У роботах В. М. Бойка і В. С. Гвоздика [2; 6] досліджувалася участь українських політичних партій у муніципальній кампанії в Україні 1917 р., в тому числі й у Києві. Узагалі короткий історіографічний огляд літератури з даної теми показує, що муніципальна виборча кампанія влітку 1917 р. в Києві в цілому так і не стала об'єктом спеціального дослідження, хоча певна база для вивчення цієї теми на сьогодні вже напрацьована.

У даній статті робиться спроба комплексно й цілісно розглянути основні події, пов'язані з політичною боротьбою на виборах до Київської міської думи, розглянути нормативно-правову базу та результати муніципальної виборчої кампанії влітку 1917 р.

Наприкінці XIX – початку XX ст. робота міського самоврядування регламентувалась Міським положенням р. Останні вибори гласних Київської міської думи перед поваленням самодержавства відбулися в 1916 р. Вони були обмежені становим та майновим цензом. Ситуацію докорінно змінила Лютнева революція 1917 р. Однією зі спроб втілення проголошеної Тимчасовим урядом демократизації суспільства було впровадження ним так званої 4-членної виборчої формули – загально-го, прямого, рівного й таємного голосування.

Міста готувалися до виборів на основі постанови Тимчасового уряду "Про здійснення виборів гласних міських Дум та про дільничні міські управління" (від 15 квітня 1917 р.) [1, с. 294–303]. Відповідно до них, правом участі у виборах гласних користувалися громадяни Росії обох статей, усіх віросповідань та національностей, яким виповнилося 20 років. При цьому вони мали проживати в даному місті або мати в ньому помешкання, перебувати на службі чи мати пов'язані з цим населеним пунктом заняття [17, с. 1.]. Закон відмінив переваги заможних, домовласників та промисловців, які раніше складали основну частину виборців. Гласні міської думи мали обиратися не на 4-річний термін, як це було раніше, а лише до 1 січня 1919 р. [20, с. 2] В результаті цих нововведень було значно розширено кількість виборців і практично всі мешканці міста могли висловити свою думку (зокрема 307 тис. 890 осіб) [10, арк. 1].

Закон, побудований на принципі пропорційного представництва, гарантував кожній значній групі громадян, яку пов'язували свої особливі інтереси, наперед відому кількість представників в міській думі³⁰. Досить цікавим є й той факт, що муніципальні вибори не передбачали

обрання міською громадою одночасно зі складом міської думи особи мера. Його обирала міська дума нового скликання на своєму першому засіданні. Кількість гласних розраховувалось Тимчасовим урядом окремо для кожного міста (для Києва – 120 осіб) [17, с. 2].

Всі передвиборчі організаторські завдання поклалися на міську управу, зі складу якої наприкінці квітня 1917 р. було виокремлено спеціальну комісію по складанню виборчих списків. Її очолив А. М. Гінзбург.

Якщо на початку XX ст. вибори здійснювалися по 8-9 виборчим дільницям (Бульварна, Двірцева, Лук'янівська, Либідська, Печерська, Плоська, Подільська, Старокиївська та Солом'янська (остання з'явилась в 1910 р.), то під час нової виборчої кампанії кількість дільниць значно збільшилася. Місто було поділене на 30 виборчих районів, 109 виборчих округів та поширено реєстрацію виборців на с. Деміївку [5, с. 3.]. За підрахунками виборчої комісії всіх виборців 19 років та старшого віку було зареєстровано 307 тис. 890 чол.³¹

Підготовчі роботи по складанню списків закінчувалися 12 червня. Надалі вони розглядалися на пленарному засіданні управи, а потім подавалися на затвердження міському голові. На виборчих округах розпочався поділ виборчих карток³², записок³³ та конвертів³⁴ для населення.

Основні напрямки кампанії навколо виборів міського самоуправління були пов'язані з формуванням списків кандидатів, розробкою виборчих платформ та пошуком союзників у боротьбі за голоси виборців. У Києві конкурувало 18 списків політичних партій, блоків, громадських організацій та об'єднань. Щодо передвиборної агітації і пропаганди, то слід відзначити, що платформи партій базувалися в першу чергу на баченні їх лідерами перспектив розвитку революції, розумінні ними поточного політичного моменту, а не вдосконалення міського господарства та покращення життя мешканцям м. Києва. Це було особливістю міських виборів 1917 р.

Списки кандидатів можна поділити на дві умовні групи: першу групу складали списки (загалом 6) висуваних від громадських та професійних організацій (шостий список – Старокиївського району, Батієвої гори та Ново-Вокзальної вулиці; одинадцятий – Трудової групи службовців та гласних Київського міського громадського самоуправління; тринадцятий – Прогресивно-демократичної групи населення Печерська, Звірінця та Старо-Наводницької вулиці; шістнадцятий – Київського союзу воєнних інвалідів; сімнадцятий – союзу орендарів земельних ділянок, які належали різним юридичним особам в м. Києві, його передмістях та околицях; вісімнадцятий список – Список дружин запасних).

До другої групи слід віднести списки (загалом 12) представників основних політичних партій, що діяли на той час: перший список блоку соціалістичних партій: київської організації РСДРП (меншовики), соціалістично-революціонери, "Бунд" і партії польських соціалістів (лівіця); другий – Єврейського соціалістичного блоку; третій – Позапартійного блоку російських виборців; четвертий – Партії народної свободи; п'ятий – польський виборчий список; шостий – трудової народно-соціалістичної

³¹ З них 274 тис. 767 осіб цивільного стану та 33 тис. 123 військових чинів. // Держархів м. Києва, ф. 292, оп. 1, спр. 53, арк. 1.

³² Даний документ відповідно до ст. 17 та 20 "Тимчасових правил про здійснення виборів гласних міських дум" виконував роль допуску до виборів і містив такі реквізити: назва вулиці; номер будинку, або приватного домовласника; № квартири; місце проживання поза межами міста, якщо дана особа в місті тільки працює або несе службу; ім'я; батькові; статі; рік, місяць та день народження; підданство; рід занять.

³³ Даний документ відповідно до ст. 17 та 20 "Тимчасових правил про здійснення виборів гласних міських дум" виконував роль бюлетеня.

³⁴ Даний документ відповідно до ст. 17 та 20 "Тимчасових правил про здійснення виборів гласних міських дум" забезпечував таємність голосування. Виборча записка вкидалася в урну в конверті.

³⁰ Загальна кількість обраних визначалась шляхом пропорційного поділу між списками голосів, відданих на виборах за кожен з них. Для цього кількість гласних, яких необхідно вибрати, множилася на кількість поданих за даний список голосів, а потім ділилась на кількість голосів, поданих в усьому виборчому окрузі за всі списки. Отримане число визначало кількість гласних, обраних за даним списком. Обраними всередині списку вважалися кандидати по порядку їх запису.

тичної партії; восьмий – Демократичного блоку єврейських виборців; дев'ятий – Чеської народної партії; десятий – Київського комітету РСДРП (більшовики); дванадцятий – Блоку УСДРП та УПСР; чотирнадцятий – Київської секції Польської соціалістичної партії (ПСР) – колишньої революційної фракції; п'ятнадцятий список – Українських соціалістів-федералістів та безпартійних соціалістів [12, с. 2–4].

Виборча кампанія проходила досить жваво. Найпоширенішою формою агітації стало проведення різноманітних мітинг-концертів, лекцій для агітації та пропаганди, як в орендованих залах думи, театрів, Університету, так і просто неба. Публіку на мітинги зазивали музичним супроводом оркестрів. Її активно закликали до здійснення правильного вибору, вказуючи на численні прорахунки діючої міської думи [11, с. 4; 16, с. 2]. Проте основна агітація зосереджувалася переважно на шпальтах міської преси.

Слід зазначити, що виборча кампанія до міських дум 1917 р., у якій брали участь основні політичні партії, із самого початку стала ареною гострої політичної боротьби, значення якої в умовах розвитку революції вийшло далеко за межі власне муніципальних питань. Адже результати виборів допомагали не тільки з'ясувати політичний настрій мас, а й певною мірою спрогнозувати, на яку підтримку могла б розраховувати та чи інша партія під час виборів до Всеросійських Установчих зборів.

Виборчі дільниці працювали з 9 год. до 21 год. Нагляд за правопорядком здійснював голова виборчої дільниці. В день виборів проводити агітацію на виборчій дільниці не дозволялось [17, с. 4–5]. Після підбиття підсумків виборів законодавством передбачалось упродовж семи днів оскаржувати результати в адміністративному суді.

Під час виборів різко окреслилися розбіжності між симпатіями центральних районів та окраїн міста. Виборці периферії, як робітничої, так і селянської, виявилися більш "соціалістичними" порівняно з виборцями центру. В зворотному напрямку розвивався успіх позапартійного списку В. Шульгіна, який посилювався в центральній частині міста та зводився нанівець на окраїнах [13, с. 48–49].

Усупереч активній виборчій кампанії та розширенню виборчих прав, у голосуванні взяли участь лише 174,5 тис. чоловік³⁵, або 65 % з усіх внесених до виборчих списків [10, арк. 1]. І все таки варто відзначити, що явка на виборах 1917 р. була значно вищою, аніж на попередніх в 1916 р. (становила 43,3 %).

Переконливу перемогу отримав соціалістичний блок (список № 1), як і у значній частині України (Єлисаветград – 47%, Одеса – 54,3%, Миколаїв – 61,4%, Бердичів – 56,7% та ін.) [21, с. 95–97]. Електорат цього блоку можна реконструювати, проаналізувавши соціальну приналежність обраних депутатів. З 44 гласних: робітники – 10 (22,75 %), юристи – 7 (15,9%), літератори – 6 (13,63%), інженери – 5 (11,36%), службовці – 4 (9,09%), науковці – 3 (6,58%), лікарі – 2 (4,54%), вчителі – 2 (4,54%), агрономи – 2 (4,54%), кооператори – 1 (2,27%), військові – 1 (2,27%), громадські діячі – 1 (2,27%) [9, арк. 52].

На результати виборів не могла не вплинути та обставина, що Київ був центром розташування ряду національних організацій, місцем перебування Центральної Ради, керівних центрів національних партій. Другим за чисельністю здобутих у виборчій боротьбі мандатів став український блок УСДРП – УПСР (список № 12) – 24 гласних. Їх електорат добре відбиває соціальний склад обраних: робітники – 6 (25%), службовці – 3 (12,5%), студенти – 3 (12,5%), лікарі – 2 (8,33%), інже-

нери – 2 (8,33%), кандидати наук (природничих, економічних) – 2 (8,33%), громадські діячі – 2 (8,33%), військові – 1 (4,16%), кооператори – 1 (4,16%), літератори – 1 (4,16%), юристи – 1 (4,16%) [9, арк. 52].

На третьому місці опинилися монархісти (список № 3), за яких проголосувало більше 14 % виборців. На відміну від інших міст України, де монархісти на муніципальних виборах зазнали провалу³⁶, в Києві вони вибороли 18 мандатів.

Більшовики (список № 10) набрали 5,4 %, відповідно в міській думі мали 7 делегатів. За них голосували робітники заводу "Арсенал", солдати 3-го авіапарку, робітники Подолу. Про це свідчить значна кількість отриманих голосів у Печерському (2259 голосів) та Либідському (1536 голосів) районах [4, с. 3].

З кандидатів, внесених у 7 (списки № 6, 7, 9, 11, 13, 16, 18) із 18 списків, жоден не став гласним думи. Детальнішу інформацію розкрито у нижченаведеній таблиці

У цілому вже названі вище списки №№ 1, 3, 4, 10, 12 (меншовики, есери, "Бунд", більшовики, УСДРП – УПСР, монархісти) разом набрали 90,52% голосів усіх, хто голосував, отримавши 85% місць гласних. Саме ці партійно-політичні сили визначили в липні 1917 р. суспільні симпатії електорату Києва. Відповідно до результатів виборів можна стверджувати, що лідера виборчих перегонів не було виявлено, а переможцями стали передвиборчі партійні об'єднання. Окрім цього, результати муніципальної кампанії дозволяють говорити про непросту суспільно-політичну ситуацію, що склалася в Києві. Головою міської управи, а відповідно і мером міста, став російський есер Є. Рябцов, його заступником – меншовик А. М. Гінзбург та головою міської думи – меншовик В. А. Дрелінг, що стало успіхом для російських соціалістичних партій. Було очевидним, що український рух не здобув належної підтримки в місті, оскільки майже половину населення Києва згідно з переписом 1916 р. становили росіяни, українцями ж себе визнавали 12, 21 % громадян.

Отже, муніципальна кампанія в Києві в 1917 р. та партійно-політична боротьба, що її супроводжувала, важливі для розуміння процесів суспільно-політичного життя міста в 1917 р. та основних тенденцій й протиріч революційного процесу. Міські вибори 1917 р. – це перші загальні демократичні вибори, які відбувалися в умовах нерозвиненої сталої партійної системи, коли погляди виборців були мінливими й поверховими. На виборах були представлені різні політичні партії, які вільно агітували та об'єднувалися у блоки. Лютнева революція 1917 р. та піднесення українського національного руху спричинили не лише появу українських політичних партій у виборчому процесі, а й достатньо високу їх підтримку. Окрім всього варто наголосити на тому, що основними програмними лозунгами було не вдосконалення міського господарства та покращення життя громади міста, а політичне майбутнє країни. Таким чином, результати виборів допомогли спрогнозувати, яку підтримку отримала б та чи інша партія під час виборів до Всеросійських Установчих зборів. Загалом же роль та вплив органів міського самоврядування за нових умов значно політизувалися.

³⁵ З них 163.086 цивільного стану та 10 тис. 387 військових чинів.

³⁶ В Одесі з 120 гласних вони провели 2 гласних, Херсоні – 8 з 101, Чернігові – жодного.

Таблиця. Результати муніципальних виборів в Києві 23 липня 1917 р.

№ з/п	№ кандидатського списку	Назва кандидатського списку	Кількість голосів	Кількість голосів (%)	Кількість гласних
1	1	Блок соціалістичних партій: Київська організація РСДРП (меншовики), соціалісти-революціонери, "Бунд" та Партія польських соціалістів (лівиця)	64207	37,01	44
2	12	Блок УСДРП та УПСР	34603	19,95	24
3	3	Позапартійний блок російських виборців	25421	14,08	18
4	4	Партія народної свободи	15098	8,65	10
5	10	Київський комітет РСДРП (більшовики)	9365	5,4	7
6	5	Польський виборчий список	8481	4,83	6
7	8	Демократичний блок єврейських виборців	7077	4,05	5
8	2	Єврейський соціалістичний блок	4575	2,62	3
9	17	Союз орендаторів земельних ділянок, які належали різним юридичним особам в м. Києві, його передмість та околиць	506	0,29	1
10	15	Українські соціалісти-федералісти та безпартійні соціалісти	1167	0,66	1
11	14	Київська секція Польської соціалістичної партії (ППС)	1716	0,98	1
12	18	Список дружин запасних	420	0,24	0
13	16	Київського союзу воєнних інвалідів	408	0,23	0
14	13	Прогресивно-демократичної групи населення Печерська, Звіринця та Старо-Наводницької вулиці	67	0,03	0
15	11	Трудової групи службовців та гласних Київського міського громадського самоуправління	326	0	0
16	9	Чеська народна партія	341	0,18	0
17	7	Трудова народно-соціалістична партія	423	0,24	0
18	6	Старокиївського району, Батієвої гори та Ново-Вокзальної вулиці	172	0,09	0
Всього	18		174373	100	120

Список використаних джерел

- Архив Новейшей истории России. – Т. VII: Журналы заседаний Временного правительства (март – октябрь 1917 г.): В 4-х т. – Т. 1: Март – апрель 1917 г. / Отв. ред. тома Б. Ф. Додонов. Сост. Е. Д. Гринько и О. В. Лавинская. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2001. – 448 с.
- Бойко В.М. Участь українських партій у муніципальній кампанії 1917 р. / В. М. Бойко // Український історичний журнал. – 1997. – № 5. – С. 25–40.
- Бош Е. Год борьбы. Борьба за власть на Украине с апреля 1917 г. до немецкой оккупации / Е. Бош – М.; Л.: Госиздат, 1925. – 271 с.
- Выборы // Киевские городские известия. – 1917. – № 8.
- Выборы городской думы // Киевская мысль. – 1917. – № 119.
- Гвоздик В. С. Участь українських політичних партій у муніципальній кампанії на Півдні України в 1917 р. / В. С. Гвоздик // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – 1999. – Вип. 5. – С. 71–80.
- Гольденвейзер А.А. Из киевских воспоминаний (1917 – 1920 гг.) / Гольденвейзер А. А. // Революция на Украине: По мемуарам белых: сборник / сост. С. А. Алексеев; под ред. Н. Н. Попова. – Репр. воспроизведение изд. 1930 г. – М.; Л.: Госиздат, 1990. – С. 1–63.
- Гусев В.И. В борьбе за осуществление ленинской тактики. Большевики Украины в массовых избирательных кампаниях 1917 г. / В. И. Гусев, В. П. Крижановский. – К.: Вища школа, 1987. – 168 с.
- Державний архів м. Києва, ф. 163, оп. 31, спр. 319, 346 арк.
- Там само, ф. 292, оп. 1, спр. 53, 5 арк.
- До виборів у Київську міську думу // Робітничая газета. – 1917. – № 22.
- Известия Исполнительного Комитета Киевского Совета объединенных общественных организаций. – 1917. – № 49.
- Іващенко Я.І. Діяльність Київської міської думи (1917 – 1919 рр.): дис... канд.іст.наук: 07.00.01: захищена / Іващенко Яна Іванівна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2012. – 257 с.
- Крижановский В.П. Большевистские организации Украины в борьбе за осуществление ленинского курса партии на революционную мобилизацию масс во время муниципальной кампании 1917 г.: автореф. дис. ... канд. ист. наук: спец. 07.00.01 – история КПСС / В. П. Крижановский. – К., 1974. – 18 с.
- Майоров М. З історії революційної боротьби на Україні (1914 – 1919 рр.) / М. Майоров. – К.: Державне видавництво України, 1928. – 79 с.
- Митинг-концерт меньшевиков // Киевская мысль. – 1917. – № 146.
- Новый закон о выборах в городские думы. – К.: Комиссия по составлению избирательных списков при Киевской городской управе, 1917. – 8 с.
- Оберучев К.М. В дни революции: воспоминания участника великой русской революции 1917-го года. – Нью-Йорк: First Russian Publishing Corporation, 1919. – 143 с.
- Рафес М.Г. Два года революции на Украине. (Эволюция и раскол Бунда) / М. Г. Рафес. – М.: Государственное издательство, 1920. – 168 с.
- Спектор Э. Временные правила о производстве выборов гласных городских дум и муниципальные задачи демократии. / Э. Спектор. – К.: Свобода, 1917. – 16 с.
- Терещенко Ю.І. Політична боротьба на виборах до міських дум України в період підготовки Жовтневої революції / Ю. І. Терещенко. – К.: Наукова думка, 1974. – 143 с.

- Терещенко Ю.І. Політичні партії на виборах до міських дум України в 1917 р. / Ю. І. Терещенко // Український історичний журнал. – 1970. – № 11. – С. 48–58.

References

- DODONOV, B.F. ed. (2001) Zhurnaly zasedanii Vremennoho pravitelstva (mart – oktiabr 1917 h.). Vol. 1. In: *Arkhiv Noveishei istorii Rossii*. Vol. VIII. Moscow: Rossiiskaia politicheskaia entsiklopediia (ROSSPEN).
- BOIKO, V.M. (1997) Uchast ukrainskykh partii u munitsipalnoi kampanii 1917 r. *Ukrainskii istorychnyi zhurnal*. 5, 25–40.
- BOSH, E. (1925) *Hod borby. Borba za vlast na Ukraine s aprelya 1917 h. do nemetskoj okupatsii*. Moscow; Leningrad: Hosizdat.
- Vybory (1917). *Kievskie horodskie izvestia*, 8.
- Vybory horodskoi dumy (1917). *Kievskaja mysl*, 119.
- HVOZDIK, V.S. (1999) Uchast ukrainskikh politicheskikh partii u munitsipalnoi kampanii na Pivdni Ukrainy v 1917 r. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho derzhavnogo universytetu*. 5, 71–80.
- HOLDENVEIZER, A.A. (1930) Iz kievskikh vospominanii (1917 – 1920 rr.). In: Popov, N.N. ed. *Revolutsiia na Ukraine: Po memuaram belykh: sbornik*. Moscow; Leningrad: Hosizdat, pp. 1–63.
- HUSEV, V.I. and KRIZHANOVSKII, V.P. (1987) *V borbe za osushchestvlenie leninskoi taktiki. Bolshheviky Ukrainy v massovykh izberatelnykh kampaniakh 1917 r.* Kiev: Vyshcha shkola.
- Derzhavnyi arkhiv mista Kyeva, fond 163, opys 31, sprava 319, 346 arkushiv.
- Ibid, fond 292, opys 1, sprava 53, 5 arkushiv.
- Do vyboriv u Kyivsku miskiu dumu (1917). *Robitnycha hazeta*, 22.
- Izvestiia Ispolnitel'nogo komiteta Kievskogo Soveta obedinennykh obshchestvennykh orhanizatsii (1917), 49.
- IVASHCHENKO, Ya.I. (2012) *Dialnist Kyivskoi miskoi dumy (1917 – 1919 rr.)*. Unpublished thesis (Doctor of Historical Science), Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, Kyiv
- KRIZHANOVSKII, V.P. (1974) *Bolshevistskie orhanizatsii Ukrainy v borbe za osushchestvlenie leninskogo kursa partii na revoliutsionnuu mobilizatsiiu mass vo vremia munitsipalnoi kampanii 1917 r.* Abstract of unpublished thesis (PhD). Kiev
- MAIOROV, M. (1928) *Z istorii revoliutsiinoi borotby na Ukraini (1914 – 1919 rr.)*. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy
- Miting-kontsert menshevikov (1917). *Kievskaja mysl*, 146.
- Novyi zakon o vyborakh v horodskie dumy (1917). Kiev: Komissiiia po sostavleniiu izbiratelnykh spisokov pri Kievskoi horodskoi uprave.
- OBERUCHEV, K.M. (1919) *V dni revoliutsii: vospominaniia uchastnika velikoi russkoj revoliutsii 1917-ho hoda*. New York: First Russian Publishing Corporation.
- RAFES, M.H. (1920) *Dva hoda revoliutsii na Ukraine. (Evolutsiia i rascol Bunda)*. Moscow: Hosudarstvennoe izdatelstvo.
- SPEKTOR, E. (1917) *Vremennye pravila o proizvodstve vyborov hlasnykh horodskikh dum i munitsipalnye zadachi demokratii*. Kiev: Svoboda.
- TERESHCHENKO, Yu.I. (1974) *Politychna borotba na vyborakh do miskykh dum Ukrainy v period pidhotovki Zhovtnevoi revoliutsii*. Kyiv: Naukova dumka.
- TERESHCHENKO, Yu.I. (1970) *Politychni zhurnali na vyborakh do miskykh dum Ukrainy v 1917 r. Ukrainskii istorychnyi zhurnal*. 11, 48–58.

Надійшла до редколегії 20.05.16